

JADRANKA

Izhaja v Trstu 1. vsakega meseca.

Posamezen izvod 80 st. Letna naročnina iznaša 10 L, za Jugoslavijo 100 K.

Uredništvo in uprava je v Trstu, Via Scorcola 492, I.

Urejuje jo Marica Stepančičeva (Gregorič).

VSPORED:

1. Jesenska — M. Tavčarjeva. 2. Veronika Deseniška. — M. Gregoričeva. 3. Izprehod po Skandinaviji. — M. Stepančičeva.	4. Kalif in grešnica. — Prevod. 5. Učitelj iz Sv. Križa. — Toio de Rena. (Konec) 6. Drobtine.

ZLATARNA ALJZIJA POVH-A V TRSTU

— NA TRGU GARIBALDI (BARRIERA), 2 —
 PRODAJA NAJLEPŠE IN NAJCENEJŠE OKRASKE!
 — SREBRNE KRONE IN ZLATO PLAČUJE PO NAJVIŠJIH CENAH —

Zobotehnični Ambulatorij

ulica Sette Fontane št. 6, I. — TRST — ulica Sette Fontane št. 6, I.

Odprt vsak dan od 9-13 in od 15-19.

Izvršujejo se hitro in točno vsa dela z zlatom kakor tudi zobnice s kavčukom.

Slovenecem 10% popustka, kakor tudi plačilo na obroke.

DELO ZAJAMČENO

LUIGI (Vek.) PLESNIČAR - TRST

ULICA GIULIA, 29

Trgovina jestvin in kolonijalnega blaga, olja, mila in vsakovrstnih likerjev v steklenicah. — Trgovina je popolnoma na novo opremljena in preskrbljena z vedno svežim ter prvovrstnim blagom. — Točna postrežba in v Trstu franko na dom.

Se priporočam slov. občinstvu v mestu in na deželi.

Na debelo v ULICI GAETANO DONIZETTI, 5

Dr. ANTON GRUSOVIN

— GORICA —

Piazza Vittoria 20

ordinira za kožne in venerične bolezni od 9-11, 3-5
Ob nedeljah in praznikih le od 9-11 ure.

TRGOVSKO - OBRTNA ZADRUGA v TRSTU

registrovana zadr. z neomejenim jamstvom

Ulica Pier Luigi da Palestrina št. 4, I.

Obrestuje navadne hranilne vloge po **5%**

vloge, vezane na trimesečno odpoved
po 5 1/2% ako znašajo 20-30.000 L. po 6% ako znašajo 40.000 L.
po 6 1/2% ako presegajo 40.000 Lit.

Trgovcem otvarja tekoče časkovne račune Posoja hranilne pušice na dom. Za varnost vlog ja nič poleg lastnega, premoženje nad 3300 zadržnikov, vredno nad 50 milijonov lir. Daje posojila na poroštvo, zastavo vrednostnih papirjev ali dragocenosti.
Tel. št. 16-04 — Uradne ure od 8-13 — Tel. št. 16-04

K. SUSIČ - Trst-Rojan

Via di Roiano ; poleg cerkve.

Priporoča svojo **manifakturno** trgovino cenj. občinstvu za obilen obisk. Postrežba točna - cene najnižje.

Svoji k svojim!

Edvard Giacconi

TRST

ulica S. Caterina 11

Telefon 15-52 dvakrat.

Izborna platno za postelnjake, perilo, zavese, volnene in polnjene

odeje, zaloga volne in žime za postelnjake, perja itd. itd.

Se priporoča slovenskim kupcem, ker je zmožen njihovega jezika.

Dr. L. BOROVIČKA

Trst - Via Genova 13, I.

ordinira za kožne in venerične bolezni
od 9 = 12, 3 = 7.

Ob nedeljah in praznikih
od 10 = 12 ure.

JAKOB PERHAUC

TRST - Via Spiro Tipoldo Xydias - TRST

ZALOGA

tu in inozemskih vin, žganja in likerjev
Razpošilja in poslužuje na dom. — Razpolaga z najfinejšimi šumečimi vini svetovnih znamk à la: Asti, Chart-Blanc, Excelsior i. t. d.

Ljubljanska kreditna banka

Podružnica v TRSTU (vogal Valdirivo 28 — Ottobre 11)

Izvršuje vse bančne posle. Kupuje in prodaja razne valute. Izvršuje nakazila SHS kron v Jugosl. Sprejema SHS krona na obrestovanje po dogovoru. Vloge na knjižice v Lirah obrestuje po **3 3/4%** netto. Vloge na tekoče račune obrestuje po **4 1/2%**

Glavni sedež banke LJUBLJANA

PODRUŽNICE: Gorica, Maribor, Celje, Kranj, Ptuj, Brežice, Novisad, Saraj., Split, Metković. - Delniška glavnica in rezerve: SHS kron 150 000.000

Uraduje od 9-12 1/2 in od 14 1/2-16.

IVAN KERŽE

ima v lastni zalogi najraznovrstnejše

kuhinjske in druge hišne potrebščine

iz aluminija, steklovine, lesa in emailirane prsti.

Trst, Trg sv. Ivana števil. 1.

TRST, Pri Sv. Jakobu - Via Gius. Caprin 5
PODRUŽNICA VIA UDINE 2

Čevljarnici FORCESSIN

dobite najtrpežnejše

Obuvalo za moške, ženske in dečke.
Specijaliteta otroškega obuvala.

Cene posebno zmerne. Postrežba točna.

ANTON TE

Nova zaloga m

v Gorici,

se priporoča sla
in na deželi z

Cene bro

Na drobno

Tvrđka Pri

Via Garibaldi 18 G

Na drobno Velik

Bencin, petrole

fina mazila, gla

konopec, c

Dobave za avtom

Najzm

Iščejo se ZASTO

v vsej

ELIJA Č

na trgu Cavor

Na novo

kakor spalne
zine ter kuhinj
nižjih cenah. Pri

Ivan Zap

(na Starem trgu)

JADRANKA

LETO II. — ŠTEV. 11

GLASILO ZAVEDNEGA ŽENSTVA

LISTOPAD 1922.

MARA TAVČARJEVA: DOBROVA.

JESENSKA.

Že ajda je zrela, po srpe žanjice
in bele rokavce na mlado teló,
po srpe, žanjice, in pesmi vesele,
donijo naj tja pod jesensko nebó.

Požeta je ajda in mlada dekleta
se vračajo v večer sanjave noči,
in pojejo pesmi o rožah jesenskih,
a sveža pomlad pod rokavci brsti.

MAR. GREGORIČEVA

VERONIKA DESENIŠKA.

ZGODOVINSKA TRAGEDIJA IZ XIV. STOLETJA V PETIH DEJANJIH.

*Vranovič (ki je stal nekako skrit za ljudstvom, stopi ju-
naško v ospredje.):* Ničesar ne veste v njeno
obrambo, Erazem Wurmberški? In vendar sto
bili neštetokrat dobrodošel gost v njenem dvor-
cu. *(zaničljivo)* Vi, da ste že pozabili, kako vam
je čestokrat njena roka postregla z okrepcilom?

Sodnik (na desni): Kdo ste vendar vi, ki si drznete
nepoklicano besedovati napram ugledni rodbini
celjskih velikašev?

Vranovič: Hrvatski plemič sem! Ime pa mi je Barto-
lomej Vranovič, doma iz Vranovine.

Veronika (se ozre z nasmeškom proti njemu): Bartol,
pobratim moj!

Herman: Aha! To je oni človek, ki venomer hujska
kmete in vodi vsak upor proti nam Celjanom.

Vranovič: Nikogar ne ščuvam! Ali v bran za svoj
narod sem se in se bom še vselej postavljaj,
kadarkoli si bo kdo iz tujega rodu predrzno
osvojeval naše narodne pravice.

Sodnik (na desni): Ako nadaljujete po tem načinu
vas posadim na zatožno klop.

Sodnik (iz srede): Da! Brzdajte svojo govorico in nam
povejte kar veste o Veroniki Deseniški. Je-li
ona res kmečkega rodu?

Vranovič: Hrvatska plemkinja je! Saj je že njena
mati bila do svoje poroke vedno družica krških
velikašic, dočim je njen oče oskrboval imetje
vojvode Blagajskega.

Sodnik (iz leve začudeno): Vojvode Blagajskega?

Vranovič: Lahko bi vam vse to povedal vojvoda sam,
toda konj ga je v plašenosti vrgel raz sebe,
da leži ponesrečen v Kostanjevici.

Sodnik (iz leve): Vam je li znano, ako je bila Veroni-
ka Deseniška cerkveno poročena z grofom Fri-
derikom?

Vranovič: Kako bi ne vedel, saj sem bil porok te
zakonske zveze.

Herman: Laže, ko cigan.

Vranovič: Pred tem razpelom prisegam a nesamo, da
sem bil porok jaz, ampak tudi Erazem Wurm-
berški.

Herman (Erazmu): Ah, izdajalec! — Toda čemu
vznemirjenosti, saj je bilo vse le zabavna šala
mojega sinu.

Vranovič: Poznam Veroniko še izza mladih in let vse-
kdar, kadar sem bil na lovu v zagorskih gošča-
vah sem, kakor Wurmberg in Celjski, gostoval
v deseniškem dvorcu. O tistih prilikah sem se
prepričal, kako jo zalezuje grof Friderik. In kaj
bi vam pravil dalje? Vse svoje tužno življenje
vam je resnično opisala obtoženka sama. *(odstopi.)*

*Sodnik (iz srede se pomenjuje z obema sodnikoma a
naposled ustane):* Razprava je dovršena! Sluga,
odveži vrv, ki tišči obtoženko!

Herman: Razumem kaj namerevate, sodnik, toda ve-
dite, da vrhovni poglavar te dežele sem le jaz
in zato bom dal usmrtiti to žensko, ako se sa-
ma ne spravi iz naše pobožne krajine. *(odhaja
razjarjen.)*

Erazem (gre potuhnjeno za Hermanom.)

Slugi (odideta tudi za Herm.)

Sodnik (iz srede.): Proglašam vas nedolžnim, Veronika
Deseniška. Svobodni ste, kneginja Celjska! Še
danes pa se zglasite v našem uradu, da vam
priskrbimo, kar vam je potrebno za odhod. Saj
ste čuli, da ne morete imeti obstanka v tej
krajini.

*Veronika (kakor hitro znsliši iz sodnikovih ust svoje ime,
se otroško veselo nasmehlja, pogleda hvaležno sod-
nika in poklekne, prekrižajoča roki na prsih. Ko
pa sodnik umolkne, ga zopet pogleda in reče):*
Hvala vam, čislani sodniki! Hvala vaši milosti
in pravičnosti! — *(Položi obe roki na mizo pred
razpelom, si nasloni glavo in hip molči, dokler si
misli, da je ljudstvo odšlo. Naposled ustane in ko
se polagoma ozre in zapazi le Vranoviča nedaleč
od sebe, mu stopi naproti in mu poda roko.)* O,
Bartolomej! Kako ti povrnem, kar si storil za-
me požrtvovalnega? V hipu največje stiske si se
mi prikazal, ko zvezda na vihnem obzorju.

Vranovič (ji drži roko z obema rokama): Rad sem pri-
hital, ko sem izvedel kaj se s teboj dogaja. Saj

nisem imel miru, odkar sem čul, da si v Hermanovi oblasti. Ali sedaj utihni in ne razvne-maj se; potrebna si dušnega počitka!

Veronika: Bodi mi stokrat zahvaljen, Bartolomej! Saj sem uverjena, da te je samo tvoja čista, ne-sebična ljubezen dovedla danes pred moje oči. A jaz, Bartol, nisem umela ceniti tvoje nekalje-ne udanosti ter sem se raje nagnila v naročje pustolovca... Oh, Bartol...

Vranovič (jo pogleda prestrašeno): Kako govoriš, kje je tvoj soprog, Veronika? Ne pričakuješ li nje-gove pomoči?

Veronika (z glavo zanika): Friderik me je zatajil, po-bratim moj! (zakrije obraz na njegovih prsih in ihti.)

Vranovič (jo objame prisrčno): O, ti, sirotica moja!... Ali kaj še dalje čakamo v tem peklenskem kra-ju? Idimo, Veronika!

Herman (ko položi Veronika glavo na Vranovičeve prsi, se za njegovim hrbtom prikaže Herman z zakrin-kanim licem. Tik njega stopa po prstih rdečelasi Vid brez krinke. In dočim pomigne slugi naj pri-

me Veroniko, plane z močno roko na Vranoviča ko je ta ravno izustil zadnje besede.)

Vid (plane k Veroniki in ji zamaši usta.)

Vranovič (se naglo okrene): Kdo si, zverina, da napa-daš poštene ljudi z zakrinkanim licem? Pobegni Veronika! (potegne meč a Herman mu drži roko.)

Veronika (zavpije istočasno, ker jo je sluga prijel, ko je komaj dvignila glavo raz Vranovih prsi. Nato umolkne, ker ji je sluga zamašil usta.)

Herman (ne da odgovora Vranoviču, in mu krepko drži roko v kateri ima Vranovič meč.)

Vranovič (je ko blažen): Pusti me, pes!

Herman (Vidu): Potopi jo v ribniku!

Vranovič (obupno): Iztrgaj se mu, Veronika! O, lju-bezen moja! (telebne premagan na tla)

Vid (zginje z Veroniko za grmom ali iz sobe.)

Herman (poklekne Vranoviču na prsi in se z njim bori.)

Vranovič (se mu posreči strgati s Hermanovoga obraza krinke): A, ti, ropar gnusni! Proklet! proklet!

(Istočasno se začuje ali zapazi pljusk vode.)

(Zavesa pada polagoma med Vranovičevim govorjenjem.)

KONEC

MARICA STEPANČIČEVA:

IZPREHOD PO SKANDINAVIJI.

(Nadaljevanje).

Izmed stavb, ki razen omenjenih gradov in cerkva, kinčajo Kristianio in ki zaslužijo, da si jih ogleda vsak tujec, ako ne od znotraj vsaj od blizu, so: stara svetovalnica, poslopje Storthing, razna gle-dišča, posamezni muzeji in vseučilišče. Stara sveto-valnica (Raadhus) zanimlje toliko po svojem slogu, kolikor po svoji starosti; zidana je bila l. 1624.

Poslopje Storthing oziroma državna zbornica sega v 19. stoletje ter je v svojih prostorih okrašena z doprsniki najiminitnejših državnikov tekem zad-njih stoletij.

Ako si ogleduješ „Storthing“, imaš priliko sto-piti na Wesselstorvet, oziroma na trg, ki se na njem dviga doprsnik domačega pesnika J. Vessel-a, kate-rega praded je bajé bil Slovan. Izmed gledališč zaslužuje pozornost zlasti Nationaltheater; pred njima se dvi-gata v naravni velikosti bronasta spomenika obeh norveških pisateljev: Henrik Ibsen-a ter Björnstjerne Björösen-a.

Vseučilišče je ustanovil l. 1811. kralj Frederik VI. pri čemur je podpiralo vladarja vse norveško ljudstvo iz vseh krajev in slojev. Ta visoka šola je najlepša stavba v mestu; ko sem stopila prednjo, sem se do-mislila istočasno grške univerze v Atenah; spomnil me je na to zlasti njen glavni in srednji del, ki ga v istem slogu podpirajo obširni mramornati stebri. Levo stran vseučilišča tvori knjižnica, ki ima tudi javno čitalnico; desno zavzemlje domus academica s svečanostno dvorano in raznimi vseučiliškimi raz-delki. V ozadju so sezidali ob stoletnici še eno dvo-rano, za katero je prispeval vs norveški narod. Na vrtu okoli te dvorane so kamenite plošče z nekdanjo runsko pisavo iz l. 400 po Kr., dočim so v posebnem lesenem posloppju shranjene ladje iz l. 900 po Kr. Imenujejo se Wikingske ladje, ker so pristni ostanki iz dobe slovitih Wikingov. Te ladje, na ka-

tere so Kristiančani posebno ponosni, spadajo k zgodovinskemu muzeju, ki je izmed množice muzejev najznamenitejši. Zgodovinski muzej obsega okoli 30 tisoč predmetov, ki so razpostavljeni v enajstih dvorinah. Izredno mikavno je prva dvorana, ki raz-kazuje reči iz kamene dobe, reči, ki so do 5-6000 let stare. Predmeti so iz kamena, skrli in kosti.

Dvorana, ki razkazuje predmete iz bronaste do-be, nas vodi za 3000 let nazaj. Tretja dvorana, ki predstavlja železnato dobo, hrani mnogo okraskov iz zlata in raznovrsten denar izza nekaj stoletij pr. Kr. Četrta, peta in šesta dvorana segata v 7, 8 in 9 sto-letje. Razkazuje pa tudi predmete, ki spominjajo na poznejo dobo, to je do 1050, ko je krščanstvo dospelo do popolne zmage na vsej črti. V teh dvorinah se seznaniš s predmeti, ki so sicer še dandanes v rabi, ki pa so se izdelovali takrat popolnem drugače, tako n. pr. likalnik iz stekla, kakor tudi krasni ostrogi iz čistega zlata. Vsled svoje teže te utegne gotovo za-nimati zlata ovratnica, tehta namreč 1 klg 105 gr.

Zelo zanimiva je tudi sedma dvorana. Seznanja nas z raznimi nabožnimi slikami iz 13. stoletja in z raznimi predmeti iz medi in lesa, kakor n. pr. kole-dar na lesu; vsak dan je označen s érto, prazniki pa imajo še poseben znak.

Ostale dvorane nas vodijo v 12. oziroma 14. stoletje in kažejo razen srebrnine in zlatenine po ve-čini umetnost izrazovanja v lesu. Značilne so zlasti duri neke cerkve, v katerih je izrezljana cela norve-ška pravljica.

Kakor švedska, tako je tudi norveška prestol-nica vsa odičena z bajnim zelenjem in ličnimi vrtovi, ki pa niso nikaki skromni ovetlični nasadi, ampak gosto-nasajeni gaji, ki te vabljajo že iz daléka s svo-jim raznovrstnim vonjem med svoje balzamično dise-če lehe. Najkrasnejša izmed takih goščavio je St.

Hanshaugen, ki ti podaja istočasno diven razgled. Sredi kristianskih parkov so navadno odlične gostilne, ki goje koncerte celo poletje tako, da je Kristiania tudi za dobo poletja obilo preskrbljena z zabavo, kakor je bogato preskrbljena za zimsko dobo z gledišči in sanjkanjem. Drugi krasni koticiki, kamor se shaja gospoda poleti, ki se dvigajo prav nad fjordom so Voksen Holmenkollen in Froguersateren. Dobro je, da poletí tujec na te hribove ne le radi prelesti, ki ga obdaja v zatišju gozdičev, ribnikov in vodometov, marveč ker se seznaš na njih s celo vrsto staronorveških hišic kakor tudi z življenjem norveškega kmeta. Kar se tiče razgleda, ti le-tà prevzame vso dušo, ko se oziraš proti fjordu, kamor leži Kristiania globoko pod teboj in se ti zdi, da se vsi njeni otoki premikajo in plavajo po lahkih valčkih. Ako pa te je prirodna divota na teh otokih tako očarala, da bi jo hotel vživati še nadalje, tedaj prestopi sanjave hoste, preходи bele stezice kraj zamišljenih jezere, vspui se po pobočju navzgor in stopi na goro Kikut. — Tu, baje zadiha za Kristiano najprva pomlad, tu gostuje najkasneja jesen, da je mesto in njena bajna okolica vsa ozaljšana od poganjajočega popja ali rdeče-rumenkastega listja, dočim odeva oddaljene norveške pokrajine še gosti sneg.

Bilo je jasnega dne koncem avgusta, ko sem odpolovala iz Kristiane.

Ko bel labud je parnik plul med bajuim obrežjem Kristianskega fjorda mimo mnogih kopališč, ki so raztresena semintja in mimo vseh otokov in otočičev, ki štrlijo vedno bolj redko izza valov, kolikor bolj se razširja ta prostrani fjord. Za nami so ostajale mestne palače, za nami so ostajale norveške gore, ki se zde, da čuvajo nad svojo bisernico, kakor koklja z razprostrtimi perutnicami. Izginjale so nam izpred oči zelene ravni in samotni logi, izginjal nam je tudi krasni polotok Bygdö s kraljevo graščinico in z vsemi svojimi dvorci, ki te pozdravljajo izza zelenja, ko pisane krizanteme. V ozadju je ostajala Kristiania, v ozadju je ostajal ves njen lišp in kinč in odnehale so nas opazovati tudi gruča čolničkov, ki so poskakovali, ko poredna otročad okrog svatovske kočije, kadarkoli je zašuštel tja do njih mogočni val, ki ga je bil vztramil iz snu naš parobrod. Se le tam daleč se je prikazovalo na obzorji zopet obrežje južne Norvegije, na katerem so se še pred nočjo poslavljal v desno od nas mesteca Horten, Tönsberg, Laurwig, v levo pa mesteca: Fredrikstad, Fredrikshald in Fredriksten.

S temi kraji se ni poslavljal od nas le Kristianski fjord, ampak vsa Norvegija, vsa zahodna Skandinavija. Zapluli smo v nedogledni Skagerrack, ki nas je s svojo obsežnostjo popolnem odtrgal od južne Norveške ter nas doela oddaljil od zahodne Švedske. Stali smo mahoma sameci sr-di morja a še predno nas je zapustila dnevna svetloba, je že pričel naš parobrod svojo telovadbo in to s toliko gibčnostjo, ko da je ribiška barčica, ko da ne nosi ob glavi napisane neustrašenega kralja, ampak bojzaljivega kunca. Gori do nas do III. nadstropja, so pljuskali zelenkasti valovi, dočim so nizko spodaj v pritličju navzlic vsej jadrovini — ki so jo raztegnili mornarji v obrambo — pomočili ves III. razred in revne potnike, ki so ležali v plahte zaviti, na odprtem krovu. Potniki okoli mene pa so drug za drugim, menjavali svoje razpoloženje ko na povelje, kajti utihnilo je otroško igračkanje nedorasle mladine in odnehala

vsaka razigrana brezskrbnost in koketiranje odrasle družine. Z razpoloženjem so menjavali potniki tudi lego, kajti le malokdo je obsedel na svojem mestu neki so odšli počivat v salon, drugi so se prijemal. drug drugega ter merili parobrod z dolgimi koraki; dobro vedoč, da na ta način obdrže najdelj časa želodec v ravnotežju. Tudi jaz sem ostala na krovu ali se tiščala medenega ročaja, kajti parnik se je zibal prepoševno sedaj v levo, sedaj v desno... da bi mogel stopati potnik samec po deskah, ne da bi butnil ob hrastova tla... Nedaleč od mene sta sedela dva Rusa, zato sem lahko čula, kako je rekel eden drugemu: „To ni še nič, ali ko se približa ladja skageraškemu rtu (skrajni nos severne Dauske), bo še le pravi ples!“ Ko sem to čula, sem se domislila, kako sem že nekje čitala, da je križišče, kjer se Skagerrack zaokroži v drugo morskó cesto — v Kattegat — tako nevarno ladjam ob neugodni sapi, da si manjši parniki sploh niti ne upajo skozi. Zanimivo bi bilo, vendar ne bom opisovala te najneprijetnejše ponočne vožnje; besede, ki sem jih čula iz ust onega Rusa, so se namreč uresničile. Sredi noči je naš parnik resnično plesal s svojimi neugnanimi plesalkami, z žuborečimi svetlozelenkastimi krili razdivjanih valov. In kakor tam gori na Severnem ledenem morji, so sobarice švigale iz ene celice v drugo, odkoder je uhajalo neprikupljivo stokanje... Kakor tam gori, so se šibki starčki šetali po hodnikih za dobro napitnino pod pazduho mladih mornarjev. In ta morski koncert je trajal do zore, dokler smo prestopili v čisti Kattegat, v vodovje med Dansko in južno Švedsko. Tu je bilo morje docela pokorno in spodobno ter ostalo tako ves čas, ko smo pluli mimo švedske dežele Halland, oziroma nje glavnega mesta Götteborg. To mesto je zelo važno ne le radi obilega lova na ribo losos, marveč slovi tudi vsled svojega mnogoštevilnega brodovja. Obrežje ob Götteborgu je izredno slikovito. Tisoč otokov, golih in obrasčenih, štrli iz morja, a ti otoki niso znameniti le zaradi dobičkonosnega ribjega lova, ampak ker so baje na njih skaloviti ostrogi takozvani, Hällristningar in v čereh utisnene podobe iz bronaste dobe (2000 pr. Kr.) Na göteborskem obrežju sta kopališči Lisekil in Marstrand, važni in izredno zdravilni zato, ker je ob njiju najbolj slana voda.

Solnce je razsipalo svoje prve žarke okoli nas, ko je naš parobrod plul mimo švedske dežele Skane, mimo mesteca Halmstadt. Od tu dalje se je iz desne strani danska zemlja vedno bolj bližala švedski, dokler se je ponosni Kattegat stisnil v morskó ožino Öresund. Ta ožina izraža najbajnejšo obalo, obalo, ki mi se ni prikupila morda le zaradi svojih belih dvorcev, ki so raztreseni semintja ko golobi, ampak očara človeka že s svojimi prirodnimi zatišji in lokami. Morska ožina Öresund je najživahnejši pomorski prehod celega sveta, kajti nikjer ne prehaja do 50.000 ladij v enem letu kakor ravno skozi vanj.

Tamkaj, kjer se ožina loči od Kattegata, se razprostira ogromni skaloviti polotok Kullen, ki ima sicer najstrmejše prepade in temna brezdna, dočim ga v ozadju dičijo sveže goščave, ki so švedskim imovitnikom najpriljubnejše letovišče. Zlasti zanimivo sliko podaja Öresund med švedskim mestecem Hälsingborg in danskim Helsingör. Hälsingborg je krasno mestece na švedskem obrežju; vse odičeno je s kijoski in vilami pa tudi s starinskimi stavbami iz minolih stoletij.

Konec prihodnjič.

M. SKRINJARJEVA:

NARODNA NOŠA.

Vesela sem bila, da se je v „Jadranci“ sprožilo vprašanje o naši narodni noši. In prav ima dopisovateljica z izjavo „Narodna noša je naša svetinja!“ Kaj more biti bolj svetega za nas, nego ono kar so izumili naši pradedje in prababice s svojim razumom in izdelovanjem in kako so se s tem svojim izdelkom oblačili ter se z njim ponašali? Naše stare matere prababice so se ponašale stoletja in stoletja z narodno nošo. Zapuščale jo svojim sinovom in hčeram kot narodno svetinjo od roda do roda, do naših dni.

V narodni noši je utisnjen pečat našega žitja in žitja naših pradedov in prababic. Nekateri niso imeli družega za izraz in dokaz slovenske pristnosti in slovenskega izvora nego edino svojo narodno nošo in svojo govorico.

Marsikdo je sicer nehote svojo govorico popačil, kajti naše praočete in pramatere so samovoljni nasilneži darovali temu ali onemu tujemu roparskemu vitezu kakor kako neumno živinče. Ta samovoljnež je mučil in trpinčil naše dede in pradede, kakor se mu jo zljubilo.

Vzeli in oropali so nas vsega. Potujčevali in raznarodovali so nas vsi, kateri so se nas polastili s silo. Vsi so pritiskali na naše dede in pradede, naše stariše in nas same. Edini spas, edina rešitev, ki jim je bila dovoljena v nesrečnem položaju, je bila le njihova, lepa narodna noša. In to v kar so se oni tako prisrčno odevali, to smo mi zavrgli. Ali se nismo s tem pregrešili napram narodnosti? Gotovo! Kos za kosom smo metali posmehljivo od sebe ter se ošemili s pavjim perjem, s tujim, berlinskim in pariškim krojem. In namesto da bi se posmihali modi, ki jo posnemamo, se posmihamo narodni noši. Revčki smo in ostanemo, dokler se vsaj deloma ne oprimemo vnovič tega — kar smo zavrgli. Pravim deloma. To, ker mislim tako: Vsaj po deželi bi morali vplivati, de se povne narodna noša. Začudeno vas bodo gledali o j, dekleta naša in naši fantje! Preden mine leto pa ne bode vasice, kjer bi ne bila upeljana narodna noša. Pestra, krasna, bi bila ta slika, ne samo za oči, pač pa za ves naš kulturni razvoj. Videli bi se in pozdravljali; dasi, do zdaj nepoznani. Postali bi mahom znanci prijatelji in bratje med seboj.

In koliko bi nas bilo? Neštevilno! Srečavali bi se na ulicah, na potovanju, na uradih, pri zabavah, v trgovinah, v cerkvi. Bili bi svoji s svojimi. Čudili bi se sami med seboj, ter bi uzklicali: Koliko nas je! Res nas je veliko!

Nehalo bi potujčevanje, kar na debelo. Posebno, pa med našo mladino. Onega, katerega bomo videli tujem kroju bodedo zaničevali in se ga ogibali, da se je prodal tujcu. To ga bode bolj bolelo, kot nobena psovka.

Ako nam je naša narodna noša, res svetinja, se te svetinje ne smemo sramovati; ako se je pa sramujemo ne smemo se hudovati nad našimi mladenkami in ženicami ako ista gine. Ako pojde tako naprej, tekom deset let, bo le spomin na naše narodne noše.

Tolstoj, ko je postal narodni pisatelj-prorok, ni se sramoval kožuha in priproste ruske narodne noše. Imela sem služkinjo iz tržaške okolice, obledenčeno seveda meščansko. Nekega dne sem hvalila lepo okoličansko nošo, a sluškinja mi odgovori: „Veste gospa, pri nas rabimo narodno noso za smrt. Kadar kedo umerje ga oblečejo v narodno nošo in ga z narodno nošo pokopljejo. Tudi moja mama je naročila, naj jo pokopljemo v narodni noši.“

Ostrmela sem! Je li mogoče, da lepe in krasne okoličanske noše služijo edino le smrti. Ta narodna svetinja se zakoplje v zemljo, da strohni? Zdelo se mi je to nekaj groznega, nekaj narodni zločin!

„Roža, kaj vse okoličanke tako delajo? jo vprašam.

„Pri nas vse! mi odvrne dekle. „Vse one, katere imajo še narodno nošo zahtevajo, da se jim jo obleče, kadar umrjejo!“

Polotila se me je huda žalost, ter sem mislila kako bi se dalo to preprečiti:

V zemljo zakopavati narodne svetinje, narodne podedovane zaklade se mi zdi nekaj nezaslišanega nekaj groznega. To grozoto mora čutiti le oni, ki res kristalno ljubi svetinje svojih pradedov in prababic in mu je narodna noša, najlepši in najdragocenejši zaklad in okras vsakega zavednega Slovenca in Slovenke.

Ob tej priliki se spominjam nekega prizora na dan moje poroke. Malo, preden sem šla v cerkev, prišla je stara sključena ženica mi voščiti srečo k zakonskemu stanu.

„Veš, Marija, mi reče, celi teden sem tuhtala kaj naj Ti dam za spomin k Tvojej poroki? Prinesla sem Ti nekaj in ne smeš mi odkloniti.“ S tresočo roko je segla v žep in mi pomolila zavitek:

Odvijem zavitek in zagledam krasno vezeno „pečo“ kakoršno so nosile v Kobaridu le še stare ženice. Osuplo pogledam, dobro ženico, ker sem vedela, da je to njen najdražji spomin. Branila sem se:

Ne mati, tega ne vzamem, ker vem, da vam je to najdražji spomin.

„Le vzemi, dete, le vzemi! Res, to mi je najdražji spomin iz mladih let. Sama sem vezla to ruto kot mlado dekle!“ Glas se jej je tresel in v očeh so jej zalesketale solze. „Nosila sem to „pečo“ le ob največjih svečanostih. Ponašala sem se z njo, ker nobena ni imela tako lepo vezene kot je bila moja. In sedaj jo dam Tebi kot poročni dar!“

Ko sem se presenečena in ginjena branila, je ženica uzkliknila:

„Dete, ne smeš se braniti. Jaz sem stara, ako jo ne dam Tebi, bi po moji smrti prišla v roke ljudem, kateri jo ne bodo znali ceniti. Ti bodeš čuvala to mojo svetinjo in se me spominjala.“

Ginljivo sem se zahvalila dobri ženici. Ta dar mi je bil dragocenejši nego najlepše lepoticje. Ženica je uzradoščena odšla. Jaz sem pa hitela ženinu pokazati lepi dar, delec krasne kobaridske narodne noše.

Konec prihodnjič.

KALIF IN GREŠNICA.

(Pripovedka)

Ruski V. DOROŠEVIČ

Poslovenil. V. M. A.

— V slavo Allaha, edinega in vsemogočnega, v slavo Proroka, v imenu sultana in kalifa vseh pravovernih, mi, vrhovni mufti, javljamo:

Brezčastje se širi po svetu in carstva se rušijo, dežele ginevajo, narodi propadajo vsled razkošja, zabav in pomehkužnosti, ker so pozabili na Allaha.

Mi pa hočemo, da bi se aroma pobožnosti našega mesta Bagdad ravno tako dvigal k nebu, kakor se dviga prijeten duh njegovih vrtov, kakor se dvigajo svete molitve mujezinov raz njegove minarete. Vse zlo prihaja na svet potom ženske. One so pozabile na predpise zakona, na skromnost in lepo vedenje. Obešajo nase dragocenosti od nog do glave, nosijo pajčolane, prozorne kakor dim in ako se pokrivajo z dragocenimi tkaninami, delajo to le da opozarjajo na pogubljive prelesti svojega telesa. Svoje telo, to stvarstvo Allaha, so pretvorile v orodje zapeljevanja in greha. —

Zapeljani od njih, zgublajo vojniki — hrabrost, trgovci — bogastvo, obrtniki — ljubezen do obrti, poljedelci — marljivost.

Vsled tega smo v svojem srečju odločili, izdreti kači smrtonosno želo. Razglašamo vsem prebivalcem slavnega mesta Bagdad:

Vsi plesi, petje in glasba se v Bagdadu prepoveduje. Zabranjen je smeh, zabranjene so šale. Ženske smejo zapuščati dom le zavite od nog do glave v pokrivala iz belega platna. Dovoljuje se jim le naprava majhnih odprtih za oči, da se ne bodo zadevale ob mimoideče moške. Vse — stare in mlade, krasne in grde, — vse naj vedo, da bo nepokorščina kaznovana s kamenjanjem. Tak je zakon.

Med ropotanjem bobnov in piskanjem trobent je bila prečitana ta fetva na trgih, križiščih in pred studenci Bagdada — in v tistem trenutku je prenehalo petje, godba in ples v veselem in razkošnem mestu. V mestu je postalo tiho, kakor na pokopališču.

In ženske so hodile po ulicah kakor strahovi, zavite od nog do glave v bele plašče.

Trgovci so ostali brez ljudi, izginil je šum in smeh in umolknil so v kavarnah zgovorni pripovedovalci basni.

V tem času je živela v Kairu — mestu veselja, smeha, šal, razkošja, godbe, petja, plesa in prozornih ženskih oblek — plesalka z imenom Fatma-hanum.

Mnogo je že slišala o bogastvu in razkošju Vzhoda in čula je, da blesteči briljant sredi Vzhoda, je mesto Bagdad.

Čeli svet je govoril o velikem Kalifu vseh pravovernih, Harunu-al-Rašidu o njegovem blesku, krasoti in radodarnosti.

In Fatma-hanum je sklenila oditi v Bagdad, h kalifu Harunu-al-Rašidu, da bi razveselila njegov pogled z svojim plesom.

Ladjo, katera jo je nosila iz Aleksandrije je zasačil vihar, ki jo je butnil na ohrežno skalovje in razbil. Edino Fatma-hanum se je rešila. V imenu Allaha je prišla s potnimi karavanami do Bagdada. Med potjo pa so jo opozorili:

— V Bagdadu te bodo kamenjali, ker si tako oblečena. —

— V Kairu sem bila ravno tako oblečena in nobeden me ni udaril za to niti s cvetlico! —

— Tam pač ni tako čednostnega muftija, kakor je šejk Kazif v Bagdadu in vsled tega ni izdal take fetve. —

— Zakaj vendar zakaj? Povejte zakaj! —

— Pravijo, da taka obleka vzbuja pri moških razvratne misli —

— Kako morem jaz odgovarjati za tuje misli? Jaz odgovarjam le za lastne! —

— Govori o tej stvari z šejkom Kazifom! —

Fatma-hanum je prišla s karavano v Bagdad po noči. Moški so jo takoj zapustili, da je sama brodirala po temnih, pustih in mrtvih ulicah mesta, dokler ni zagledala hiše, iz katere je svetila luč.

Potrkala je. Bil je to dom velikega mufti-ja.

Ravno tako zanese veter v jeseni, ob času selitve ptic prepelice naravnost v mrežo.

Veliki mufti šejk Kazif ni še spal. Sedel je, mislil o čednosti in sestavljal novo fetvo, ostrejšo od prejšnje...

Ko je zaslišal trkanje, je postal pozoren:

— Menda vendar ni sam Harun-al-Rašid? —

Mufti je sam odprl vrata in odskočil v začudenju in strahu: — Ženska?! Ženska? Pri meni? Pri velikem muftiju? In v taki obleki? —

Fatma-hanum se je globoko poklonila in rekla: — Brat mojega očeta! Iz tvoje veličastne postave in tvoje spoštljive brade, razvidim, da nisi navaden smrtnik! Po velikanskem dragulju — cvetu proroka, ki krasi tvoj turban, sodim, da vidim pred seboj samnega velikega bagdadskega muftija, spoštovanega, znamenitega in velemodrega šejka Kazifa. Brat mojega očeta, sprejmi me, kakor bi sprejel hčer svojega brata! Po rodu sem iz Kaira. Mati mi je dala ime Fatma. Po poklicu sem plesalka. Prišla sem v Bagdad, da bi razveselila s svojimi plesi obraz kalifa pravovernih. Kolnem se ti pa, — da nisem ničesar vedela o grozni fetvi — brezdvoma pravični, ker je izšla iz tvoje modrosti. Odpusti pa, veliki in velemodri mufti, da sem se osmelila priti k tebi drugače oblečena, kakor predpisuje fetva.

— Allah sam je velik in velemoder! — je odgovoril mufti — a v resnici mi je ime Kazif, ljudje me nazivajo šejkom, a naš veliki gospodar, kalif Harun-al-Rašid me je imenoval — preko mojih zaslug. — Tvoja sreča, da si zašla ravno k meni in ne k navadnemu smrtniku! Navadni smrtnik bi moral na podlagi moje fetve tako poklicati redarje, ali pa te sam kamenjati —

— Kaj boš pa ti naredil z menoj?! — je v strahu vzdihnila Fatma-hanum.

— Jaz? Ničesar! Zabaval se bodem s teboj! Zakon je kakor pes — grizti mora druge a laskati se svojemu gospodarju. Fetva je ostra — ali napisal sem jo jaz. Bodi kakor bi bila doma, hči brata mojega. Želiš peti — poj, hočeš plesati — pleši! —

Ali ko se je oglasil ženket tamburina, je mufti vzdrgetal: — Tišje! Slišali nas bodo! — Na tihem pa je mislil: Če ta prokleti kadi izve, da je bila pri Velikem muftiju čez noč tujka.... O ti dostojanstveniki! Kača ne ugrizne kače, a dostojanstveniki mislijo samo na to kako bi drug drugega spravili v zadrego. Seveda, ta ženska je krasna in z največjim veseljem bi jo postavil za prvo plesalko svojega harema. Toda... modrost... modrost... Poslal bom to prestopnico h kadiju naj zapleše tudi pred njim! Ako jo kadi smatra krivim in veli kaznovati naj se izvrši pravorek.... Zakon o moji fetvi ni še v nobenem

slučaju stopil v veljavo, a zakona, kateri ni še nikdar bil v rabi se ni bati. Če pa se pusti kadi zapeljati in jo pomilosti — potem je želo prokleti kači iztrgano! Obtoženec lahko mirno spi, ako je pri grehu sodeloval tudi sodnik.

In veliki mufti je napisal kadiju list: — Veliki Kadi! K Tebi, vrhovnemu sodniku Bagdada pošiljam prestopnico moje fetve. Kakor izsledí zdravnik najopasnejšo bolezen, brez bojazni, da oboli sam — tako izsledí tudi ti greh te ženske. Sam poglej nanjo in na njen ples. In ako jo smatraš krivim prestopka moje fetve — pokličí na pomoč pravico. Ako pa misliš, da zasluži prizanesljivost, pokličí v svoje sree usmiljenost, saj usmiljenost — je večje vrednosti kakor pravica. Pravica se je rodila na zemlji, a dom usmiljenja so nebesa. —

Veliki kadi tudi ni spal.

Ko so pripeljali k njemu Fatmo-hanum, je prečítal list muftija in rekel:

— Ha! Stara stvar! Najbrže je sam prekršil svojo fetvo in sedaj želi da bi jo prekršili tudi mi! — In obrnivši se k Fatmi-hanum je izpregovoril:

— Ti tujka torej iščeš pravice in gostoljubnosti? Krasno! Vendar ti morem biti pravičen, moram poznati tudi vse tvoje grehe, zapleši in zapoj! Zapomni si samo to: pred sodniki ne smeš skrivati ničesar. Od tega je odvisna pravična rabsodba.

In v domu kadija je to noč zazvenel tamburin. Veliki mufti se ni zmotil. — — —

Harun-al-Rašida to noč ni hotel objeti spanec in po svoji navadi je hodil po ulicah Bagdada. Sree se mu je stiskalo od bolesti.

Je-li to njegov veseli, šumni, brezskrbni Bagdad, ki ponavadi ni spal daleč tja preko polnoči. Sedaj se je iz vseh hiš slišalo samo hropenje. Kar naenkrat pa je sree kalifa zatrepetalo. Zaslíhal je zvok tamburina Igrali so — kakor je to bilo čudno — v hiši velikega muftija. Črez nekoliko časa je tamburin zazvenel v hiši kadi-ja.

— Vse je čudno sijajno v tem prekrasnem mestu! je vzkliknil z nasmehom kalif — v tem času, v katerem spita grešnik in čedaostni pravičnik.

In vstopil je na dvorišče, zelo radoveden nad tem, kar se je godilo ponoči v hiši velikega muftija in kadija.

Komaj je dočakal zoro in komaj so rožnati žarki vzhoda zalili Bagdad, podal se je v Levjo dvorano svojega dvorca in sklical vrhovni sodni svet.

Harun-al-Rašid je sedel na prestolu. Zraven njega je stal varovalec njegove časti in mogočnosti in držal goli meč.

Na desni kalifa je sedel veliki mufti v turbanu, na katerem je bil ogromni dragulj — cvet proroka.

Na levi je sedel vrhovni kadi v turbauu z goronim rubinom — kakor kri.

Kalif je položil roko na goli meč in dejal: — V imenu Allaha, edinega in milostljivega, izjavljamo, da se štem hipom prične vrhovni sod. Naj bo tako pravičér in milostljiv kakor Allah! —

— Srečno je mesto, katero lahko mirno spi, ker bedijo nad njim njegovi gospodarji. Današnja noč spal je Bagdad pokojno ker so nad njim bdeli: jaz — njegov emir in kalif, — moj velemodri mufti in moj grozni kadi —

— Jaz sem sestavljal novo fetvo! — je rekel mufti.

— Jaz sem imel opravka z gospodarskimi vprašanji! — je rekel kadi.

— In kako veselo je prepustiti se popolnoma dobrim delom! Ravno kakor ples, se tudi to vrši med zvoki tamburina! — je veselo vzkliknil Harun-al-Rašid.

— Jaz sem zaslíseval obtoženko! — je rekel mufti

— Jaz sem zaslíseval obtoženko! — je rekel kadi.

— Stokrat srečno mesto, kjer se grešnika zasleduje celo po noči! — je vzkliknil HaIun-al-Rašid, — tudi mi vemo za to prestopnico. Slišali smo o njej od pogsnjača karavane, s katero je prišla v Bagdad, in kate-rega smo ponoči srečali na ulici. Zapovedali smo naj jo straža zastraži in sedaj je tukaj. Pripeljite obtoženko! —

Vstopila je Fatma-hanum tresoča in padla pred kalifa.

Harun-al Rašid se je obrnil k njej in dejal: — Vemo kedo si, in vemo da si prišla iz Kaire, da razveseliš oči svojega kalifa s svojim plesom. Ali ti si prekršila sveto fetvo Velikega Mufti-ja in vsled tega si zapadla sodbi. Ustani, dete moje! Izpolni moje želje in zapleši pred menoj — kalifom! Kar ni pogubilo ne Velikega Mufti-ja, ne modrega Kadija — ne pogubi s pomočjo Allaha niti Kalifa. —

In Fatma-hanu mjeza plesala.

Gledajoč nanjo, je šepetal Veliki Mufti tako, da je Kalifu bilo slišno: — O, greh! Grehota! Ona tepta Sveto Fetvo! —

Gledajoč nanjo, je šepetal Vrhovni Kadi tako, da je Kalifu bilo slišno: — O, pregreha, pregreha! Vsak gib je vreden smrti! —

Kalif jo je gledal molče.

— Grešnica — je rekel Harun-al-Rašid — Iz mesta greha — iz Kaire, si prišla v mesto čednosti — v Bagdad. Tukaj vlada pobožnost! Pobožnost in ne hinavstvo. Pobožnot je zlato, a hinavstvo — slab denar, za katero Allah ne da drugega, kakor kazen in pogubo. Ne tvoja lepota, ne strah, ki si ga pretpela nista omehčala sre tvejih sodnikov. Veliki Mufti! Kakšna je Tvoja sodba tej ženski, ki je prestopila sveto fetvo? —

Veliki Mufti se je priklonil in rekel:

— Smrt! —

— Vrhovni Kadi! Tvoja sodba? —

Vrhovni Kadi se je priklonil in rekel:

— Smrt! —

— Smrt! pravim tudi jaz! Ti si prestopila Sveto fetvo in moraš biti kamenjana takoj na mestu, brez najmanjšega odlašanja! Kedo naj vrže nate prvi kamen? Jaz sem tvoj Kalif!... Jaz moram vreči nate prvi kamen, ki mi pride v roke. —

Harun-al-Rašid je snel turban, odtrgal raz njega ogromni briljant, slavni „Veliki Mogul“ in ga zagnal v Fatmo-hanum.

Briljant ji je padel k nogam.

— Drugi bodeš ti! — je dejal Harun-al-Rašid in se obrnil k Velikemu Mufti-ju. — Tvoj turban krasi prekrasni temnozeleni — cvet Proroka. — Katera naloga bi bila za njega lepša, kakor kaznovati grešnika? —

Veliki Mufti je snel turban, odtrgal ogromno dragocenost in jo zagnal.

— Vrsta je na tebi, Vrhovni Kadi! Težek je tvoj dolg in kakor kri se leskeče ogromni rubin na tvojem turbanu. Izvrši svojo dolžnost! —

Kadi je snel turban, odtrgal rubin in ga zagnal.

— Ženska! — je rekel Harun-al-Rašid — vzemi te kamne, katere si zaslížila v kazen za tvoj greh. In ohrani jih na spomin milosti Kalifa, čednosti Muftija in pravičnosti Vrhovnega Kadi-ja. Idi! —

Od tega časa se je uveljavil na svetu običaj obsipati mile nam: ženske z dragocenimi kamni.

TOJO DE RENA

UČITELJ IZ SV. KRIŽA.

Prevela iz italijanščine M. Stepančičeva.

Oče je spremil Cirila na preiskovalno komisijo a dočim je pričakovala le-tá očivideca kot pričó je poslal sodnik orožnike po ital. učitelja Fanelli-ja.

Ko je šel Ciril mimo vrta Legine sole, so bile du-ri odprte — kar je bilo nekaj nenavadnega — in zunaj med obema stebroma je stala svetlolasa gospa z objoka-kanim obrazom ter gledala proti vasi, kakor da pričakuje nekaj neprijetnega in zlobnega izza dolge prašne ceste, kamor je moral njen soprog sredi dveh orožnikov. Držč se za materino krilo — bojazljiv, še bolj sključen in če-peč — je tudi Peterček gledal jokajoče tja na belo samotno cesto. In ko je zazrl Cirila, ga je pogledal naravnost v oči. Bil je to pogled jagnjeta pred mesarskim nožem; pogled bolesti in dobrote, nedolžnosti in obupa! Krčmarjevega sina je ta pogled presunil do srca, kajti on, ki je bil brez vsake vzgoje, je imel — dasi je bil razposajen, predrzen in razdražljiv deček — še nepokvarje-no srce, saj v mladostni razigrani brezskrbni dobi so strasti in strupi še neznani! —

Ko se je pa deček približal sodnijskim preiskoval-cem, ki so se v svojih možganih smatrali nekakim pol-bogovom, ga je obvladalo neko neodoljivo čustvo strahu: zlagati se pred sodiščem? — In vzbujali so se v njego-vem spominu napolpozabljeni župnikovi nauki glede laž-njivosti ter pripovedovanja, ki jih je slišal v krčmi, češ, zvižaje in opazovanja sodnijskih mož zmagujejo nad za-tajevanjem in lažjo posameznih prič... Dečkova srčnost je zato omahovala... zlasti ko se je domislil obupnega pogleda Fanellijevega sina. Ciril se je tesneje oprijel očetove roke ter jo stisnil, kakor da bi se bal, da mu ga odvedejo proč. Domislil se je groze, ki bi ge spreletala, ako bi tudi njega vodili v zapor.

Izpraševalni sodnik je udobnostno kadil, dočim je izmenjaval lastne utise z zapisnikarjem, ki je bil Slove-nec ter s sodnijskim izvedencem, ki je bil nemški zdrav-nik. Preiskovalni sodnik je bil Istran, torej Lah. Ti trije uradniki so bili podvrženci c. kr. dež. sodišča v Trstu, katero je Avstrija — kakor vse cesarske naredbe vobče — pretvorila v babilonsko zmešnjavo. V mešanici jezikov najbolj zamotana je bila sodnija! —

„Italijanska mrznja je v tej zadevi občutna“, je opomnil zapisnikar z usmevom, ko da se on v to poseb-no razume.

„Italijanska mrznja a pred vsem slovanska“, je do-stavil zdravnik z bridkim smehljajem.

„Sam nevem, kaj naj bi rekel, dokler ne izprašam fanta, ki je videl in je zatorej edina prava priča“ je zaključil sodnik ter skomignil z ramama.

V tem sta orožnika privedla pred preiskovalno kom-isijo Fanelli ja, ki je bil od ginjenosti ves prepadel, vendar miren, kakor človek, ki se zaveda brezmadežnosti lastne vesti. Sodnik se je ozrl vanj in takoj zadobil utis njegove nedolžnosti. Zapisnikar ga je ošinil s poševnim pogledom in bil s tem uverjen, da odločni usmev ne prikriva njegovega krvohlepja. Nemški zdravnik je obtičal na njem s hladnim ocesom; njegovo strokovnjaško oko in nasmešek neverjetnosti je zganil njegovi ustni. V tem smešku pa je bilo malce porogljivosti; zdravnik si je

pač tolmačil: Kaj nisi imel pametnejšega posla nego priti sem gor odirat kožo tem mačkam?!

„Vi ste učitelj Fanelli?“ vpraša sodnik prišleca.

„Da, gospod!“

„Učitelj narodne zveze?“

„Prav to!“

„Veste li česa se vas obdolžuje?“

„Nikakor!“

„Da ste v Sv. Križu ubili z gorjačo pismonošo Počaki!“

Učitelj Fanelli se je vzpenel osupnjen: „To je obrekovanje!“

„Privoščim vam ugodno razrešitev“, reče sodnik uljudno „vendar ste bili v sporu s pokojnim, kakor po-trjajo pozvane pričé.“

„V sporu, da, a nikakor ne iz jeze, pač pa iz zaničevanja!“

Zapisnikar se ni mogel zdržati, da bi se nestrpnosti ne bi bil zganil, vendar se je nemudoma zatajil s tem, da je malomarno stegnil noge pod mizo, kakor da so mu bile skrcene.

Zdravnik je to opazil ter se je lokavo nasmehnil.

„In zakaj ste ga zaničevali?“ vpraša zopet sodnik.

In učitelj s sreem polnim bridkosti, ki se mu je zilila v besede in v solze, je začel pripovedovati o do-godku pred krčmo, obnovil vse svoje gorje, upravičeno ogorčenje in svojo očetovsko nžaljenost prizadeto vsled sinove bolezní in zaključil: „Vzgojen sem bil v šoli dolžnosti in zato gojim prepričanje vestnega državljana in se zavedam v sebi onega vzvišenega duha, ki je svoj-stvo mojega plemena. Zato je sploh nemogoče, da bi kedaj prevzela moje mišljenje slična nakana nasilnosti; jaz pač nisem Slovan, gospod sodnik!“

In zopet se je zapisnikar zganil in si pri tem podrgnil v komolec. Zdravnik pa se je vnovič posmehljaj porogljivo. Sodnik pa se je zamislil.

Končno se oglasi orožnik z uaznanilom: Dospel je Parovel! —

Ustopil je krčmar držč sina za roko.

„Stopi naprej!“ nagovori sodnik Cirilčka, pogledajoč mu strogo v oči. „Povej mi, si-li bil ti pričujoč prepiru na svetokrižki cesti?“

„Da!“

— Se reče: da gospod! — opozori orožnik pričó.

„Da, gospod!“

„Dobro! In si ti videl obraz onega, ki je mahnil po pismonoši?“

„Da!“

— Se reče: da, gospod! — ponovi razdražen orožnik.

„Da, gospod!“

„Ali bi ga izpoznal, ako bi ga zopet videl?“

„Da!“

— Pasja noga! Se reče: da, gospod! — zavpije raztogočeno orožnik, pospeševatelj zakonov in vedenja.

„Da, gospod!“

„Poglej dobro tega gospoda! Ali ga poznaš?“ je dostavil sodnik kažoč učitelja Fanelli-ja.

„Da!“

— Kadar izideš, ti že jaz pokažem oliko, je odlo-čil orožnik samprisebi, glasno pa je zavpil: Čuj, Parovel, ali reci — da, gospod — ali pa ti dam zaušnico! —

„Da, gospod!“

* S pričujočim odstavkom končujem spis, ki sem ga pre-vedla le zatęgadelj, da čislano čitateljstvo i ve na kak zlobno-strupeni način se osmeljuje ital. dopisnik seznanjati širšo javnost stare Italije — po kateri se je njegova knjiga razsprostrla na vse strani — z ljudstvom našega plemena.

„Ali je bil učitelj Fanelli oni, ki je udaril poštarja in ki je nato pobegnil?“

Ciril bi bil kmalu rekel zopet „da“, toda bliskoma se je domislil onih oči, oči nedolžnega jančka, s katerimi ga je bil italijanski bebec tako otožno pogledal. In nedabi se zavedal kaj počenja, odgovori naravnost: „Ne!“

Nastal je odmor. Sodnik se je oddahnil. Učitelj Fanelli je povzdignil zahvalno oči proti nebu. Zapisnikar je srdito utaknil pero v črnilnik a zdravnik se je zopet nasmehnul, misleč: Slovansko sovraštvo! —

„Si-li pa tega prav gotov?“ vpraša resno sodnik.

„Da!“

— Skoro istohipno s to besedico je fantovo lice zadela klofuta orožnika, ki je samzase ogorčeno ponavljal: da, gospod! da, gospod! da, gospod! —

„Da, gospod!“

„Zakaj si tako gotov?“ poizveduje zopet sodnik.

„Zato, ker onidrugi je imel črno brado!“

„A tako! Zapisnikar zabeležite.... In sodnik obrnivši se k učitelju Fanelli-ju, reče: „Lahko odidete, gospod učitelj in oprostite, toda vaša navzočnost je bila neobhodno potrebna!“

Učitelj se je spoštljivo poklonil in odšel.

Doma je moral ubogi Cirilček mnogo pretrpeti, ker ga je oče temeljito naklestil, očitajoč mu naj v prihodnje bolje pogleda. Pred javnostjo pa je prišel ob ves svoj ugled. Niso ga več smatrali prebrisanim, premetenim dečkom, ki bo na sodnji vse razjasnil, ampak revčku, ki ne razume ničesar. A njegovi tovariši so ga pomilovalno motrili. Ko se je pa drngo jutro ves žalosten igral z njimi na gostilniškem dvorišču, so ga neki vprašali: „Kaj ti je za vruga prišlo v glavo, da si rekel ne?“, Ciril je nekoliko pomislil pa odgovoril: „Da, neumnost sem napravil zaradi tistega bebeca! Toda naj ga le zalotim, bo že prejel lepo število mojih bre!“ — — —

DROBTINE

„EDINOSTI“ V SLAVOSPEV:

Mnenja sem, da «Edinost» brezdvomno pričakuje moj odgovor na svoj nedavni dopis, s katerim se je tako neokusno obregnila ob «Jadranko», saj mora pač slutiti, da jo otedaj moram smatrati neotesanec; ki ne razume in si napačno tolmači molk, naj se ta izraža le s porogljivo prezirljivostjo ali pa z dostojanstvenoponižujočim pogledom. Sodeč po njenem neumestnem postopanju, ne morem več prištevati «Edinosti» k osebkju, ki bi vedel, kaj znači, ako mu kdo javno zaluča rokavico v čelo. Torej: Izpregovorila je «Edinost», besedo ima sedaj «Jadranka», ki si hoče potom teh vrst prizadeti, da ji dá primeren šček. Ko se je oglasila «Edinost», me njen žvižg ni osupnil, osupnila me je la njega oblika, kajti noben časopis ni doslej še nikoli napadel na toli nedostojen način drugega; bili so si že naši in tuji časniki hudo v laseh, vendar so si strupeni in brezobrazni postali še le tekom nadaljnih menjajočih očitkov; najprvi pa je bil vendarle zaničljiv namig ali v pavolo zavita strupenina. To, kar je storila «Edinost» pa presega vse meje finese in takta in bodi odkrito povedano, da bi jaz — ki sem vendar znana, da nimam plevide na jeziku ko bolna kokoš — istega «vprvo» ne zapisala niti v aibum svoje sovražnice. Bodi tudi povedano, da sem od «Edinosti» že delj časa nekaj pričakovala; pripravljala me je na to njena čudna tišina, njeno skrito zaničevanje in zahrbtno a meni znano delovanje; pričakovala sem nekaj, kakor pričakuje čolnar hudourja, pričakovala torej ploho in sodro a nikoli sluzastih pijavk. Ne! Nič drugega, ko način in snov oblučanja sta me zgrozila in — kvečem, da sem se tudi začudila onima drugim gospodom v uredništvu «Ed.», ki na dopisu sicer niso sodelovali a niso „onim brezobzir-

než“ preprečili objavo v tistem slogu, objavo, ki bi jih gotovo zlomila. ako bi jo bil kdo napisal na naslov njihovih žen... Kaj ne, doktore juris, in pa ti, stari sivec, stari sokol! Odkod neki tolika objestnost, ni li na vsporedu vašega življenja nič plemenitejšega?

Zato se osmelim izreči, da mora pri «Edinosti» biti že zelo piškavo, ali pa da je s svoje ropotijo že sama na kraju, da zategadelj ravna kakor tista riba, ki zbog lastne mizerije in pred lastno propastjo opljuva drugo, čeravno ji med plovbo ni provzročala zgage.

«Edinost» me je predala javnemu krohotu, obči porogljivosti, očitnemu osrāmočenju, kakor se lahko repušča človeka, ki nima ne ponosa, ne samoljubja, ne časti in kakor se zavrača kako podlo malopridno osebe in sploh vsako tako, ki je polno moralnih madežev; v zasmeh je predala mene, ki me polovica podjarmljenega ozemlja pozna po imenu in delih, druga polovica pa osebno. Menim, da niti drugorodci — ki se ne smatrajo modseboj k nikaki veliki družini, kakor se mi, in ki jim ni vcepljeno v mozeg in kri, kakor nam ko da smo včeraj izišli iz velevlastne staroslovanske zadruga in ki ne čutijo soplemenosti in sorodstva, ko imajo poleg sebe sorojaka, ampak postopajo z njim, ko da jim je Turek ali Anglež — niti oni bi se ne poslužili tolike brezobzirnosti, tolike drzovitosti in tako pičlo-malo plemenitosti, kakoršno je upotrebila «Ed.» napram meni. Sedaj pa ozrimo se nekoliko nazaj! V žurnalistiko sem zlezla jaz kar naključboma in brez sistematičnega pripravljanja in razmotrivanja; vodil me je pri tem le najkristalnejši namen koristiti nekemu društvu — v čegar krogu se je «Jadranka» spočela in rodila — in koristiti našemu ljudstvu vobče, torej ne le ženstvu. Ne prikrijem, da sem računala v svoji idealnosti na ono nesebično in vzorno sopomoč,

ki se ji pravi požrtvovalnost, kajti zahipno sem pozabila, da je minila tista doba, kakoršna je bila med nami nekoč, ko se je delalo brezplačno za blagor ljudstva, za dobrobit naroda, za ugled plemena, za obstoj naraščaja in v prepričitev našincev v tuji šotor. Vendar niti ta pozabnost, niti to prepričanje ali razočaranje ni prizadelo v mojem hotenju «ban-rot». samo moje idealizovanje je občutilo razpad! Toda jaz sem čvrsta, žilava in čila in zato sem — ko sem mahoma motrila okoli sebe le mrkle, kilave, mehkužne, neizrazite in krmežljave usmeve, ki niso kazali ne poguma, ne podjetnosti, pa niti stremljenja, dasi so mi opomogli odveslati od brega — pometala vsa nepotrebna vesla od sebe in neustrašeno razpela jadra, belordečamodra jadra... da zaplovm vztrajno naprej... vsaj toliko časa, dokler ne izgine zdvajanje in saženjska udanost raz lice podjarmljencev. In tedaj je nastalo za mojim hrbtom ono zavistno hehetanje, ono škodoželjno sikanje, ki se je končno prelevilo v nespodobne anonymne in podpisane izreke; nekateri odgovori in opazke na poslednjih straneh «Jadranske», so torej v tesni zvezi z neuljudnimi dopisi. Oni pa, ki niso gledali na dno in niso videli izvor strupa, s katerim sem se branila, so me začeli javno napadati, kakor nesamo da bi mi gotovo ne, če bi pri meni pokukali v nek predalček, ampak bi še opazili: še premila zavrnitev! Naposled pa je prišla «Ed.» in me oklofutala pa ne z golo dlanjo, marveč s pestjo, v kateri je stiskala s klorom napolnjen mešiček zaradi mojih političnih dovtipov. S tem je «Ed.» na surov način dokazala, da je boleha, plašljiva in da je anemičen stvor trhlega ustroja, vsa drgetajoča in boječa ob samem vonju črke fff. ko da bi razni Zvonki, Pepčki in Edvardi navedeni v «Jadranski» morali biti prav oni, ki se izprehajajo okoli Edinostne bazilike. V drugem odstavku pa se je «Edinost» postavila na orožniško stališče, da hoče prepričati kako morebitno gorje, ki utegne nastati iz politikajočih odgovorov na zadnjih straneh «Jadranske».

Oho! Ali je «Edinost» karabinerski maršal, kateremu je «Jadranka» podvržena? Kdo pa je odgovoren za vse, kar prinaša «Jadr.»? Nihče drugi, ko njena urednica, kajti le ona je na državnem pravdništvu prepustila svoj podpis v popolno odgovornost. Sama vé kaj ima pisati in česar ne sme; ako pa objavi kaj takega, česar bi si kdo drugi ne upal, spada to v njeno individualnost, katero bo umela sama braniti ali pa sama trpeti škodo in zapor... Če se pa komu izljubi vmešavati se v moje delo, to vedno lahko stori; pametnemu svarilu in dobrohotnemu opominu bom vselej hvaležno primaknila svoje uho. O tem je «Ed.» gotovo uverjena, toda ona je svojo nelepo obliko izbrala prav zato, da vzbudi občo pozornost osobito v neki izraziti skupini fffarda... fffarder.... ffrkolinskih nasprotnikov. Toda vé naj «Ed.» da je «Jadranka» dobro prepasana in da ji hlače

vsled strahu tako hitro ne zlezejo do kolen, kakor „edin. dopisniku“ in tolikomanj, ker ima prenežna kolena za klečeplazenje...

«Ed.» sicer smatra «Jadranko» za neslano. Eh no, jemljem pa nemudoma to svojstvo na znanje, vendar ne brez prepričanja. da stoji «Ed.» med listi v Juljski krajini za njimi in da je slabši ko «Jadranka». Sicer pa če je «Jadr.» neslana, poskrbim lahko že s pričujocim dopisom, da jo bolje osolim, pa naj mi potem «Ed.» nikar ne podtika, da je prepapricirana in prepoprana...

«Edinost» je s svojim neprožnim mahljajem po meni dokazala, da sem močna in krepka, da me torej ne prišteva nežnim, betežnim, solzavim bitjem, drugače bi bilo njeno postopanje nesamo surovo, ampak tudi infamno. Neprevidna pa je bila vendarle, saj nevede, da li sem iz porcelane ali šote, je butnila po mojem obrazu s trdozavozlano gorjāčo laških fašistov in ne kakor bi smel doktor juris, torej kavalir v freku, postopati z narodno damo. «Edinost» je ko strokovnjaška branjevka zalučala v «Jadranko» gnjilo karfjolo, naj jo jaz zavrnem vsaj s piškavim kostanjem. Ne smem niti zamolčati, da «edinostni dopisnik», ki se je pustil prijeti za uhelj od ženske roke, je prav malo diplomat, saj si s svojo skrajno brezobzirnostjo ni zaigral le pri meni vse — kar goji človek do svojega bližnjika torej neklonjenost, sočutje, spoštovanje — ampak tudi krdelce čitateljev, ki ostanejo «Jadranski» naklonjeni še preko Novega leta... Kajti neglede na brežštevilsne dopise v teh dneh, gojim lahko do mnoge druge javnosti toliko zaupanja, da si lahko domišljam, da je notica v «Edin.» razveselila le peščico mojih nasprotnikov, marsikdo drugi pa če ni «Ed.» med čitanjem zmečkal, jo je sigurno vrgel s «fej» od sebe...

«Edinost» je pač mislila, da je «Jadr.» črvič, ki se ga lahko pomete s prahom vred, ali da je kača, ki jo končaš če ji stopiš na vrat; zmotila se je Ed.! Ona je sedmeroglavi zmaj: streš mu eno glavo, druga svežejša mu požene. To mi narekuje zaupljivost, ki jo imam vsamosebe in zato naj vé «Edin.», da najina pota gresta narazen ali navzkriž, toda jaz grem naprej, s škandalom in sramoto, s katerima me je «Edinost» prepečatila, ko bedasto tele ali pa neko drugo živinče, ko prestopi prag občinske klavnice. «Ed.» me je hotela zboosti naravnost v srce, da bom kar telebnila. Zaman! Preživela sem že marsikatero razočaranje in vem, da niti to ni poslednje. Ponižati me je hotela pred vsem slovenskim svetom, da bi se zavila udancstno v klopčič ko jež, da bi se zatajila pred ljudskim režanjem ko polžek. Nasprotno, nasprotno! Za celo glavo se čutim višjo, za celo glavo tudi moralno višja zlasti od vas. doktor juris! «Edinost» naj je prepričana, da me v mojem dostojanstvu ni pravnič zadela; zato smem uporabiti parogljivo ošvrk kneginje Metternich, ki je nekoč —

ko se je vozila v kočiji mimo nesprotnika in je ta v njen grb zalučal kos blata — zašepetala smeje: «Hotel je ob mojem grbu pokazati lastni grb.»

«Ed.» se je izspozabila v toliko zato, ker nisem izpod Nanosa in Triglava, ker nisem pripotovala izza Karavank in Julijank, ker mi niso pradedje bili ne iz onstran Save, ne onstran Soče, marveč.... ker sem... samo domačinka — pristna domačinka. To mi je pokazala «Ed.» že neštetokrat; in zato je ménila, da do domačinov ni treba preveč čislanja in belih pa celih rokavic.... Vendar sem naziranja, da kdor hoče drugega kritizirati in mu naštevati napa-ke, naj je sam vzgleden in brezhiben, drugače moram misliti, da se kotel ponvi roga. Saj je baš «Ed.» z vsakim dnem slabša: namesto ličnih pojasnujočih člankov, namesto koristonosnih odstavkov, nameste razvedljivihotic prepregajo ves folijant oglasi, društvena obvestila gospodarstveni rebusi, dementi in popravki, lokalno prerekanje, medsebojno pričkanje, in zastarela brzozjavna poročila, dočim je politika razvlečena semintja ko preprana nogavica. Večina priprostega ljudstva «Ed.» ne razumeva, izšolani pa jo zanemarja, ker črpa iz zanimivejšega sloga tuje-rodnih glasil. Pa če na vse to pomislim, se čudim Edinosti — ki me opozarja, da poleg požrtvovalnosti in vztrajnosti treba še nečesa drugega — čemo ne uporabljaj ona sama one nerazodete vrline, zakaj ne daje dobrega vzgleda? Saj po tolikih življenjskih preizkušnjah bi si bila končno vendarle lahko pridobila oni blagglasni domači jezik, ki ga negujeta n.pr. „Slovenski narod“ in „Slovenec“, da bi bila ljudstvu na Primorskem nekak literaren katekizem in naroden leksikon. V istini pa je le skromen abecednik, odnosno suhoparen «Uradni list» s plehko vsebino, ki ljudstva ne privlači in tako malo ogreje, da bi gotovo čestokrat čitalo raje „Marameo“, ako bi bil slovenski.

In zato ne umem čemu je «Ed.» stopila na moj kateder, saj je toliko dokazov, da mi ona ne daja nikakih smeri in nikakih navodil; a da ni Jadr. izšla iz njene učilnice, je tudi očitno, saj «Jadranka» ni pulila, suhoparna, plitka, ničeva; ona smukne naravnost v možgane, v srce ali v žolčni mehur.

Ej prepričana sem, da ako bi «Jadranka» ne bila še le dete v povejih, ampak liki „Edinost“ v petdesetih letih in bi kakor ona imela na uredniški mizi toliko peres, bi bila v občudovanje nesamo podjarmljenim Slovencem, ampak vsej Jugoslaviji. «Edinost» pa je prijateljsem siročica — do katere je treba imeti usmiljenje in potrpljenje — svojim nasprotnikom je mršava tetka, dočim je onim s franžasto žilovko... jezičua babura.

Nesmem pozabiti, da mi „Edinost“ v slučaju poboljšanja napoveduje zopet svojo milost; postavlja me potemtakem pred pogoje. Hi, hi! Ko da bi meni pogoji kaj imponirali, pogoji, ki jih smatram ve-

dno le poniževalnim. Ne, ne, „Edinost“! Jaz se klanjam le pred dolžnostjo in zakoni in se ne potegujem za nikako pobratimijo; niti se komu usiljujem. „Edinost“ pa naj tudi vé, da navzlic vsemu ne bom od sramu zarudela pred nikomur, pred nobeno... nobeno, kajti v svesti sem si, da so nepopolni celo listi, ki jih obviadujejo za žurnalistiko namenoma izvežbani ljudje. Sicer je pa pri „Edinosti“ jezični dohtarček že pokazal, da niti vsa njegova visokošolska izobrazba ni pomagala in preprečila da bi ne bil ostal neolikan patrijot. Pa kaj bi kritiziral on, ki je kot doktor juris potreboval vsled lastne nesposobnosti nadomeščenja z žensko in celo s tako, ki nima nikake druge, ko navadno ljudskošolsko oliko. Okorno budalost pa je napravil dopisnik „Ed.“ tudi s tem, da se je zatekel še do drugih „Uredništev“ naj bi liki on „Jadranci“ zapičila nohte v goltanec. Nič manj smešne uloge ni zaigrala torej „Ed.“ ko tista gospodična ki je še pred dopisom prosila naj se ji zrahlja in pripravi pot, da bo laglje zavzela stališče ob spočetju „novega ženskega lista“. Mimogrede naj omenim, da me „novi list“ pušča docela hladno, Jadranci ne bo provzročal konkurence, pač pa „Mladiki“, ki itak preskrbuje ženstvo s članki in modnimi liki. „Jadranka“ pa ostane še nadalje družinski list, kakoršen je pravzaprav vedno bil, dasi se je spočetka kot glasilo žensk. društva, oblekla v žensko haljo.

Nisem se začudila «Edin.» dopisu pa tudi zato ne, ker živimo v Juljski krajini itak že med samimi spori tako, da če bomo to ulogo nadaljevali, bomo svoje lastno občinstvo naveličali, da bomo potem ono... in mi... stali na kulturni ali rodoljubni livadi sami n sameati in goli, kar ne bo v propast nam samim in našim zanamcem, marveč na korist nekim drugim. »Ed.« moram tudi opozoriti, da sem od nje res pričakovala katerokolisibodi priznanje... Kakšne substance bo to bilo nisem nikoli razmišljala, vendar sem slutila, da končno pride: konkretno ali abstraktno, božkajoče ali trbúcajoče, zlat križec, kolobar smokvic ali zlata ura — kakoršno je n. pr. prejela neka gospa za delo, ki ga sama ni ocenjevalo niti s kositrom. Dоследno po istem pravilu, sem prejela jaz mastno pljusko.... No torej, ali ni prav; kaj bi se neki čmerila, če «Ed.» kritizira „Jadranko?“. Hm! Saj tudi lisico vsevprek kritizirajo pa vendar ostane njeno krzno priljubljeno in ga je največ naprodaj.

Zaključujem! „Ed.“ si utegne misliti, da sem stopila iz programa. Nič čudnega; vse se vrši po naravnem zakonu; tudi vlak sfrči s tira, ako mu kdo vrže grčavo palico med tračnice. In morda bo primerjala mojo dolgo pisarijo, zoboveznim otrebom. Magari! Potem bom vsaj vedela, da se mi je slavospev posrečil, kajti le otrobe treba dati kruljajočemu kuceu. Če pa ima „Ed.“ še kaj na sreco, naj se le izpove, saj vidi, da jaz vsako njeno besedo obrestujem z 99%! —

ODGÓVORI NA VPRAŠANJA.

Pepca: Kaj da je „podlost“ naj Vam pojasni sledeče. *Podlo* je ravnanje tiste gospodične ki se je neposredno obrnila do neke učiteljice, naj odpošlje bedastočo v „Jadranko“, da bo napad upravičenejši. *Podlo* se je pokazala tista gospodična, ki se je pobahala, da ji skoro zlezem na limanice, ker jo smatram „Jadr.“ prijateljicam.

Vsem drugim: Prihodnjič!

FRANJA KSAVERIJA.

Jadranski v pozdrav!

Ne plaši se, Jadranka groma, bliska,
ki kakor kača sika strup ti v lice.
Ne vtihni vsled sovražnega pritiska,
udanost diha ti s holmičev in ravnice.

Naj v tebi vzgledna srčnost dalje veje,
ki nam srce miluje in dviguje
z ljubeznijo do roda onstran meje,
ki v jarmu tesnem še zdihuje.

Lepó imé krasí ti vedro čelo
imé morjá, ki pred teboj prostrto
rešitve čaka a potrto
srdito zre nasprotovalno delo,

ki bratov, sester ga rodi nesloga
porojena iz zlóčeste zavisti,
iz zle sebičnosti nameri čisti
brez pomišljaja se perfidno roga.

A le nikar ne plaši se, Jadranka,
tesno krog té prijatelji stojimo;
nasprotniški ti krožek ni uganka
brez njih še lažje vzore dogradimo.

Ne omaguj, ne kloni, ne raztuži
si čilega duha, ko slej nam bodi
tolažba, razvedrilo!! Ti nas druží
ko nočni aster, ki z migljanjem vodi.

Izpiski iz zasebnih pisem.

Prav ožalostila me je „Edinost“, ko je pisala čez „Jadranko“. Pa ne ustrašite se in le naprej, gospa urednica. Jaz prav z veseljem prebiram „Jadranko“ in komaj čakam, da pride nova!

Goriška.

Z veseljem pozdravljam „Jadranko“ in Vam obljubljam, da si hočem prizadevati, da Vas s svojimi skromnimi močmi podpiram v težki nalogi, ki jo Vam nasprotniki še bolj otežkujejo, velečenjena gospa! Razumem koliko težje je pisati za ljudi, kakor pa sedeti za mizo prebavljajoč in kritizirati.

Vipavka.

Tudi v Jugoslaviji, gospa, imate mnoge za in proti! Nasprotovalne so Vam le ženske in to je razumljivo. — Gospodje pa in tudi taki, ki Vas ne poznajo, so se o Vas in listu jako pohvalno izrazili. Nek ugleden gospod je rekel: Škandal je sploh, tako značajno narodno za vedno damo javno sramotili pa jo na tak infamen način šikanirat.

Jugoslovanka.

Ne obupajte, gospa, in pojte po začrtani poti pogumno naprej. Tu se po zadnjem napadu mnogo in marsikaj govori o Vas in Jadranki. Pa pomislite! Tudi oni, ki Vam niso bili ravno naklonjeni, Vas sedaj zagovarjajo in napadalec grajajo. Tudi naš pesnik X, s katerim sem dobro znana, je Jadr. pohvalil in se ni mogel pračuditi brezobzirnosti, ki jo kažejo nasprotniki napram Vam. „So pač starokopitneži“ je rekel, „ki ne privoščijo ne priznanja, ne dela osebam, ki jim niso po volji!“ —

Primorka v Lj.

Čuden veter veje sedaj okoli „Edinosti“ pa nji sami v škodo. Zaradi tiste nesramne notice na Vaš naslov, gospa urednica, je vsaj kolikor je meni znano, prišla ob deset čitateljev. Namen „Edinosti“ je vničiti „Jadranko“, pa se jim ne sme posrečiti. Toliko bolj bom sedaj zanjo agitirala.

Slovenska služkinja.

Petelin je vzfrfotal. Trikrat sem prečitala dopis v „Edinosti“, ki tako zverinsko biča „Jadranko“, in še sedaj ne morem si raztolmačiti, kako more list, ako je vnet za blagor naroda, pisati tako o osebi, kakoršna ste Vi, gospa, in ki za blagor podjarmljenega ljudstva žrtvuje sprehode, zabave in denar. Če je bil njegov namen čist, prišel naj bi bil s pametnimi nasveti k Vam, ne pa tako. Fej!

Okoličanka.

Vaše požrtvovalnosti, gospa, ne pojmiyo, ker merijo delovanje po sebi in zato Vas blatijo, namesto da bi Vas podpirali in branili. Težko nalogo, ki ste si je našli, gospa, je v sedanjih težkih urah ne smete odpahnuti od sebe zaradi par sovražnic in sovražnikov! Kar se mene tiče, se name lahko zanesete. Podpirala Vas bodem vselej in pevsod!

Kobarička.

Da Vam dokazem, da sočustvujem z Vami, Vam takoj napišem par vrst. Ne obupajte, gospa, radi napadov in nezaslužnih brč. Naše ženstvo, draga gospa, se ne more otresti ozkosrčnosti in zastarelih predsodkov. Ono ne zaupa ženski in čeravno Vaše delovanje presega vse moči in vse znanje vsake druge dame, ostajajo prl svoji trmi. Njih duševnost mora imeti moškega voditelja, čeprav toliko pridigajo o samostojnosti. To bodo pokazale že z novim ženskim listom, ki se bo ravno tako lahko imenoval moški list. Zato Vas prosim in upam, da ne odnehate z „Jadranko“, ki je zlasti širši masi najpriljubljenejši list. Dokler je zdravja v Vas, ne odložite bremena. Škoda bi bilo, da bi nas ne obdarovali več z zrnjem znanja, ki ga Vi umete v tako poljudni obliki razsipati med svoje naročnike. Žal bi bilo gotovo marsikom, da bi svojo učenos

in svojo visoko izobrazbo, gospa, hranila le zase. Prepričana sem, da se razen Zofke Kvedrove ne more kosati z Vami v izobraženosti nobena slovenska dama!

Notranjka.

*Draga gospa, ne obupajte! Podvojite Vaše težavno delo za narod, za ženstvo, za naše slovenko ljudstvo. Marsikaj bode morali še pretrpeti ali končno pride dan, ko bodo spregledali, da so Vam delali krivico in se sramovali.

Od Vas nepoznana prijateljica.

Milostjiva gospa! Če „Jadranka“ nikomur drugemu ne prinese blagoslova — meni ga! Ona me vsakikrat obudi in prebudi iz moje melanholije. Iz nje se razliva neka svežost in veselost in Vaša zdrava duša, ki diha iz nje, me poživlja. Naj Vam bodo te moje drobne besede v vzpodbudo.

L. K.

Dasi sloni vse na Vaših ramah, ljuba gospa, vendar ne upognite se! Saj je vsem znano, kako je s tisto našo gospodo, ki se vsede le na sodni stolec, roke križem zavije in prav fino zabavlja onim, ki resnično in nesebično delajo. Ali to naj Vas ne oplašči v Vašem koristnem, dasi nehvaležnem in trudapolnem delu. Poslušanje brez vsakega prepričanja in potem kritiziranje je pač lahka reč, ker ne stane nobenega truda.

Tržačanka.

Draga gospa, ake Vam hočem govoriti iz srca, Vam moram reči: obupati nikar! Gospodje možje, zlasti oni, ki je sestavil dopis v „Edinosti“, je pač surovež, čeravno se morda oblači elegantnim gosposkim krojem. On je pokazal, da ne zna ceniti ženskega dela, bodisi še tako plemenito. Njemu zadošča, da je žena ustanovila, da žena vodi, da se je žena zmislila. Njega ne briga in naj je zamišljeno delo tudi dobro, idealno in vzvišeno, ki donaša rojakom koristi — vse to je njemu postranska stvar — glavno mu je, da je žena ustovariteljica. Ta misel mu zadostuje, da ji izpodkopuje tla in ugled samo, da propade. Sedaj se bo ravno tisti potegoval za uspeh one druge, ki hoče ustvariti drug list; toda veste zakaj jo bo zagovarjal in priporočal? Le zato, da mu ne bode ženstvo očitalo, da je proti ženskemu delovanju in pa tudi zato, ker bo to neka druga oseba in ne ravno Vi, gospa — ki Vas kdo ne iz kakega uzroka ne mara.

Naročnica.

Uverjena sem, gospa urednica, da vse ono ženstvo tamdoli v Trstu, ki pripozna Vaš trud in Vašo nedosegljivo požrtvovalnost čuti v teh dneh, ki morajo biti za Vas polni grenkobe in razočaranja, z Vami in se morda celo sramuje, da je slovenske narodnosti in da pripada ljudstvu, ki seje le neslogo medseboj in to v najnedostojnejši obliki, ki jo pri sosednih narodih uporabljajo le za sleparje in narodne odpadnike, nikoli pa za kulturne delavce! Pa čeravno sem o zgornjem prepričana, ne morem drugače, ko da Vam tudi jaz izrečem par mehkih besed v tolažbo. Ne sunite „Jadranke“ od sebe, gospa, kajti dasiravno jo obeta izpodriniti kako viško moderno

a v bistvu blazirano glasilo, ostane „Jadr.“ topel svetel plamenček, ki oživlja trepet mladih, življenja kipečih živcev, kakor otrple, vsled življenjskih udarcev ohlajene duše naših starih ženic in mož.

„Jadranka“ jim je s svojo priprosto obliko in poljudno sestavo pravo razvedrilo, verujte mi, gospa!

St. Peterski okraj.

Naši kritiki se tako izpodtikajo nad Vami, ko da bi jim pripravljali kak literaren polom. Ne pomislijo pa, da je polom v našem slovenskem slovstvu že davno nastal, provzročili pa so ga ravno ti visoko leteči gizdalini, ki slovenske ljudske duše ne razumejo in si jo napačno tolmačijo. Le takozvani modernisti so zbegali našo priprosto maso s svojimi umotvori, zato se masi ne morejo prikupiti in zato se ta masa raje oprijemlje knjig in časopisov, ki so poljudno sestavljeni, kakor n. pr. „Jadranka“. Ko bi vedela, da utegnute, gospa, bi Vas hotela povabiti, da pridete prvo nedeljo v mesecu v našo hribovsko vasico, da na lastne oči videte, kako da stare ženice in naša mladina, ko je komaj stopila iz cerkve pohiti h kramarju po „Jadranko“. Zanima jih vse, razen potopisa o Skandinaviji, ki ste ga Vi, gospa uvrstili največ zaradi inteligence. Veselilo in vzpodbudilo bi Vas k nadaljni vztrajnosti. Po mojem mnenju, je sedaj pravi umetnik le oni, ki gre preko blata in trnja naprej neglede na modernizem, ampak v pomoč svojemu ljudstvu. A vi, gospa, ste pravo pot ubrali.

Sotrudnica.

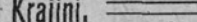
Vse osebe, ki še niso plačale Jadranke, naj blagovole to storiti potom poštne položnice ali ako so to izgubile, poštni nakaznici.

Vsak oni naročnik, ki se mu je kak iztis izgubil ali ga ni prejel naj sporoči upravi, ki mu ga pošlje brezplačno. Ostali lanski izvodi so na razpolago za ceno 3 lir.

Slov. italijanska slovnica

Izšla je ravnokar II. izdaja slov. ital. slovnice, ki jo je sestavila Marica Stepančičeva (Gregorič). Cena knjigi je 8 lir. Posamezni izvodi so na prodaj v knjigarni Štorka v Trstu, v knjigarni v Gorici in v Idriji. V množini je slovnica na prodaj pri Upravi Jadranke.

in Comp.
kturnega blaga
stello št. 10
činstvu v mestu
gobrojen obisk.
kurence
Na debelo!

& Giuliani
a ex Via del Teatro
loga. Na debelo
pur, navadna in
barve, laki, vrvi,
papir i. t. d.
motore v vsaki uri.
e cene.
in PREPRODAJALCI
Krajini.

V GORICI
(prej Stolni trg.)

ovina s šivalnimi
i, z dvokolesi, z
jem in municijo.
v zalogi tudi po-
ezne dele ome-
ih predmetov. —
vno zastopništvo
nih strojev Titan
ria. Posebni brez-
ni poduk za u-
no vezenje.

**ena zaloga
tva**

vsakovrstne bla-
rava, vse po naj-
se za obilen obisk

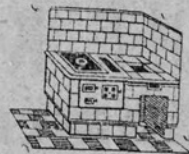
š - Gorica
S. Antonio št. 8-9

TRŽAŠKO VZAJEMSTVO

delavcev z majoliko in izdelovalcev podov

reg. zadr. z o. z.

== prevzema delo tudi na okolici. ==
Skladišče in delavnica peči in štedilnikov
v Trstu, Via dell' Istituto 20
v Gorici, Via Garibaldi 20 v Tržiču, Via Friuli 614

== IZKUŠENA babica sprejema noseče tudi na dom. - TRST. Ul. Chiozza 50, priti. ==

Zobozdravniški Ateljé

R. KOVAČIČ

teh. vod.

Sprejema od 9-12 — 15-19

Via Valdirivo, 33 (nasproti kavarne „ROMA“)

Izvršujejo se vsa dela po naj-
modernejši tehniki, kakor:
plombe, zlate krone, zlate
mostnice in zobnice.

Jadranska Banka

sprejema vloge na hranilne knjižice,
žiro in druge vloge pod
najugodnejšimi pogoji.

Prevzema vse bančne posle pod najugodnimi pogoji.

Beograd, Celje, Dubrovnik, Kotor, Kranj, Ljub-
ljana, Maribor, Metković, Opatija, Sarajevo,
Split, Šibenik, Zadar, Zagreb, **Trst**, Wien.

Poslovne zveze z vsemi večjimi kraji
v tu- in inozemstvu.

Zaloga pohištva

ANTON BREŠČAK

GORICA - Via Carducci št. 14
(prej Gosposka ulica)

Doma kar manjka, naj pregleda vsak
vse naj napiše si pri dnevni luči:
omare, mize, stole, posteljnjak,

škabel, kar rabi sploh v domači kuči.

Kar manjka, to mu preskrbi **Breščak**,
štirnajst številka Giosue Carducci.

: ZOBOZDRAVNIŠKI ATELJE :

ADOLF KOLL

GORICA

Korso Viktor Em. III. št. 11

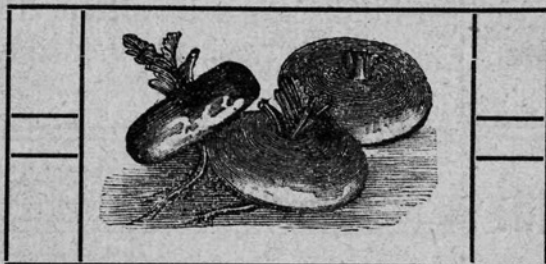
I. nadstp.

Posluje od 9. do 12. dopoldne

in „ 2. „ 5. popoldne

SEVER & COMP. - TRST

— ulica Machiavelli šte. 13 —
telef. 22-59

Prodaja vsa vrtna, travniška in cvetlična semena, z vsemi garancijami ter po konkurenčnih cenah. — Na željo pošilja cenik za l. 1922 brezplačno. Direktni uvoz.

ČEVLJARSKA ZADRUGA v MIRNU pri GORICI

izdeluje v svoji tovarni „ADRIA“ najrazličnejše obuvalo. Bogato je «ADRIA» preskrbljena zlasti za poletno sezono. Nad vse trpežni so Adria-sandali in Adria-podkovanci za hribolazce. Lastne prodajalne so

v Trstu, Via Rettori 1
v Gorici, Corso Verdi 32
v Celju, Narodni dom

EGIPTOVSKI

profesor grafologije razlaga značaj in usodo življenja
Sprejema vsak dan od 13-19 - TRST, via G. Carducci 2.V.

A. FENDERL & Co. - TRST

TOVARNA MILA

Via del Ghirlandaio 1 - Tel. 430

A. FENDERL & Co. - TRST

TOVARNA MILA

Via del Ghirlandaio 1 - Tel. 430

MILO FENDERL

Pristno zeleno! - Rumeno „Superior!“

Pazite na znamko!